

Nieuwsbrief november 2009

Beste verenigingsleden,

In deze Nieuwsbrief kunt u weer lezen met welke activiteiten uw bloeiende vereniging de eerstkomende periode bezig is en nog wat andere mededelingen. Maar allereerst de gegevens voor alweer de tweede lezing van dit seizoen.

Beamer-lezing: **Kerken in de Alblasserwaard, gezien door een historische bril,**

door dhr. W.H. Slob uit Hoornaar.

Dinsdag 24 november 2009

Verenigingsgebouw Internos te Hei- en Boeicop

Aanvang 20.00 uur

Kerken zijn historisch interessant omdat ze in de gemeenten vaak het oudste gebouw zijn. Veel kerken zijn in de loop der eeuwen door brand, overstroming of oorlogsgeweld verwoest. De nu nog vele zichtbare bouwsporen vertellen daarover hun eigen verhaal. Bij het nagaan van de geschiedenis van kerken krijgt men bewondering voor de veerkracht van onze voorouders om steeds weer opnieuw alles op te bouwen en ook om in de streek te blijven wonen. De kerken die zullen worden behandeld liggen voornamelijk in het oostelijke deel van de Alblasserwaard, maar ook die van Lexmond en Hei- en Boeicop komen aan bod. Zowel aan de buitenkant als aan het interieur zal aandacht worden besteed en hierbij komen veel details ter sprake die men zo op het eerste gezicht niet direct opmerkt. Bij zijn naspeuringen kwam de heer Slob ook een aantal anekdotes en opvallende gebeurtenissen binnen de kerkelijke gemeenten tegen en deze zal hij u niet onthouden!

Het belooft een interessante lezing te worden en wij hopen u daar te mogen begroeten.

Ons onderkomen

Zoals u in bijgaande Lek en Huibert Kroniek kunt lezen, huren wij met ingang van 1 november 2009 van makelaar Henk Spek, De Laak 16, de naast zijn woning gelegen kantoorunit, met adres De Laak 22. Vanaf de weg is hij onzichtbaar, omdat hij achter de voormalige timmerwerkplaats ligt. Het is voor onze vereniging een grote stap, maar het bestuur denkt dat het een grote positieve invloed zal hebben. Nu zult u zich afvragen waarvoor zo'n ruimte moet dienen. Het is de afgelopen elf jaar toch ook zonder zo'n ruimte goed gegaan? Daarin heeft u groot gelijk, maar dat ging niet vanzelf en beperkte ons ook in onze mogelijkheden.

De vereniging kan nu kleinschalige activiteiten gaan ontplooiën die voorheen niet of moeizaam van de grond kwamen. Wij kunnen nu ook u en anderen op historisch gebied beter van dienst zijn. Zo verwachten wij u op genealogisch gebied beter van dienst te kunnen zijn, door u te helpen met het vinden van gegevens over uw voorgeslacht. Op welke manier wij dat zullen doen moet nog nader worden bepaald, maar wij houden u van de ontwikkelingen op de hoogte.

Het toegankelijk maken van ons krantenknipselarchief is ook een activiteit die we nu met enkele mensen beter kunnen opzetten. Ook het opzetten van een fotoarchief, met de daarbij behorende documentatie, zal nu gemakkelijker van de grond komen.

In ons onderkomen hebben we nu alle kantoorachtige zaken bij elkaar, wat de toegankelijkheid enorm zal bevorderen. Zo zullen de boeken en de periodieken van andere historische verenigingen uit de omgeving in onze nog bescheiden bibliotheek ter inzage liggen. Ook het krantenarchief en andere archieven, voor zover niet opgeborgen in het stadsarchief te Gorinchem, kunnen in ons onderkomen worden geraadpleegd. Heel handig voor degenen onder u die ook wel eens iets over een historisch onderwerp zouden willen schrijven in de Lek en Huibert Kroniek.

De bestuursvergaderingen, die de afgelopen elf jaar bij de bestuursleden thuis werden gehouden, kunnen nu in ons nieuwe onderkomen plaatsvinden.

Wij hebben nu ook een plaats om de 'papieren' eigendommen en gebruiksartikelen van de vereniging, zoals projectietafel en -scherm, beamer, spullen die nodig zijn voor de markten enz., centraal op een verantwoorde manier onder te brengen. Tot nu toe lagen ze bij diverse leden thuis opgeslagen. Zo was bij de voorzitter een kamer voor meer dan de helft gevuld met alle mogelijke paperassen en andere

spullen van de vereniging en lagen er in andere kamers ook nog wat zaken. U zult het ermee eens zijn dat dit een onhoudbare situatie is. Daaraan komt nu gelukkig een einde. Wij hopen dat u of andere leden in de toekomst een dankbaar gebruik zullen maken van de nieuwe voorzieningen en het geeft ook de mogelijkheid meer actief te zijn op het gebied van de lokale historie. Van verdere ontwikkelingen houden wij u uiteraard op de hoogte.

Wij zijn nog op zoek naar enkele computers die geschikt zijn voor Windows XP. Weet u een dergelijke overbodige computer die past in ons minimale budget? Dan graag contact opnemen.

Jaarmarkt Lexmond

Op zaterdag 29 augustus 2009 werd weer de jaarlijkse Lexmondse jaarmark gehouden. Het was een prachtige dag en onze kraam werd druk bezocht. Er zijn ook de nodige boeken enz. verkocht, dus financieel was het ook een succes. De kraambemanning vond het prettig dat er velen zomaar voor een praatje langs kwamen. Zo hoort het ook in een vereniging. Het contact met anderen is erg belangrijk.

Het schilderij dat werd verloot, is gewonnen door de heer A.C.M. Wiebolt uit Lexmond op nummer 136. Dat nummer was, zoals gebruikelijk bij ons, getrokken door de notaris.

Foto's van de najaarsexcursie naar Zeeland

Ons lid W.G.A. Huisman heeft van de Zeeland-excursie, die plaats vond op 3 oktober 2009, een mooie fotoreportage gemaakt. U kunt de foto's bekijken op onze website: www.vhlhb.nl. Wilt u een foto hebben, dan kunt hem eenvoudig downloaden, zoals dat in 'goed' Nederlands heet.

[terug](#)

Nieuwsbrief augustus 2009

Het nieuwe seizoen beginnen we weer met een aantal verschillende activiteiten. Het bestuur heeft als van ouds geprobeerd u een aantrekkelijk programma aan te bieden en wij hopen dat u daar ook gebruik van zult maken..

Najaarsexcursie Zaterdag 3 oktober 2009

Schouwen – Duiveland (Zeeland)

De besturen van de Vereniging Historisch Lexmond en Hei- en Boecop en de

Historische Vereniging Het Land van Brederode hebben de eer u uit te nodigen voor de najaarsexcursie naar Schouwen - Duiveland.

Vanuit Vianen / Lexmond zal een interessante busrit door het Deltagebied ons voeren naar de excursiedoelen in Zeeland.

Wie Zeeland zegt, denkt meteen aan de Stormvloed van 1 februari 1953. Om de herinnering levend te houden is een museum ingericht in Ouwerkerk.

Het **Watersnoodmuseum** is gevestigd in de vier caissons, die zijn gebruikt voor het sluiten van een van de laatste dijkaten, ontstaan tijdens de watersnood. Het museum is gelegen aan de zeedijk ten zuiden van het dorp Ouwerkerk. Hier krijgen we een inleiding en kunnen we het museum bezoeken. Het museum kan opgehouden worden door de inzet van vrijwilligers.

De lunch wordt gebruikt in het naast het museum gelegen restaurant **De Vier Bannen**. Na de lunch vertrekken we naar Zierikzee, alwaar 's middags een stadswandeling wordt gemaakt, onder leiding van deskundige gidsen.

Zierikzee staat bekend als monumentenstad. Voor een relatief kleine stad telt Zierikzee een groot aantal monumenten. Het bekendste monument is de *Sint-Lievens Monstertoren*, die in de volksmond ook wel de *Dikke Toren* wordt genoemd. Deze toren lijkt als twee druppels water op de Sint-Romboutstoren in Mechelen.

Verder is Zierikzee in het bezit van drie stadspoorten. De Noordhavenpoort ende Zuidhavenpoort, zijn gelegen bij de oude haven. Verder de Nobelpoort, die landinwaarts is gesitueerd en dateert uit het midden van de 14e eeuw. De herkomst van de naam is onzeker, waarschijnlijk is het een familienaam. Voor de poort lag oorspronkelijk een ophaalbrug. Tot 1866 werden de poorten iedere avond gesloten.

Programma :

8.00 uur Vertrek vanaf het Evenemententerrein in Vianen

8.15 uur Vertrek per bus vanaf de Nederlands Hervormde Kerk in Lexmond...

8.15 uur Start busrit door het Deltagebied.

10.30 uur Ontvangst met koffie en iets erbij in het Watersnoodmuseum.

11.00 uur Inleiding en bezoek aan het museum.

12.30 uur Lunch in Restaurant De Vier Bannen.

13.30 uur Vertrek naar Zierikzee.

14.30 uur Stadswandeling o.l.v. VVV gidsen door Zierikzee.

15.45 uur Vrij passagieren in Zierikzee

16.30 uur Aanvang terugtocht..

17.45 – 18.00 uur Aankomst in Lexmond - Vianen

De kosten voor deze excursie bedragen € 40,-- p.p. incl. 's morgens koffie/thee met iets erbij, de lunch, wandelingen, entrees. Deelname staat open voor leden en niet-leden. De kosten voor deze excursie kunnen in de bus worden betaald.

*Aanmelden voor deelname kan tot **uiterlijk donderdag 17 september 2009** bij:*

- *Coby Vermeulen, Dammolen 48, Vianen, tel.: 0347 – 371591*
- *Janny den Besten, Kastanjelaan 27 Lexmond, tel. 0347 – 341533*

Beamer-lezing: Misdaad in de Middeleeuwen

Door Dr. D.A. Berents

Woensdag 7 oktober 2009

Grote zaal Dorpshuis

Aanvang 20.00 uur

In het verleden was de kans dat een bepaalde misdaad voorkwam, heel anders dan tegenwoordig. De kans dat je bestolen of beroofd wordt is tegenwoordig aanzienlijk groter dan in de middeleeuwen. Geweldplegingen en doodslag waren in die tijd juist veel talrijker; de kans om door geweldpleging te overlijden was heel groot. De middeleeuwse samenleving zat heel anders in elkaar dan de onze en daar moeten we dan ook de oorzaken van die verschillen in meest voorkomende misdrijven zoeken.

Dr. D.A. Berents uit Bunnik werd al op zeer jeugdige leeftijd gefascineerd door alles wat niet mag. Hij is intussen een expert op dit gebied en schreef een paar boeken over de middeleeuwse criminaliteit.

In de lezing behandelt hij een paar van de belangrijkste groepen misdaden en vertelt hij welke straffen daarvoor werden gegeven. De middeleeuwers staan bekend om hun wrede en bizarre straffen, maar dat is slechts gedeeltelijk waar. Aan de 'ergheid' van die straffen kunnen we zien hoe ernstig men die misdaden vond. Voor vergrijpen die we nu niet meer zo ernstig vinden werden zware straffen gegeven en voor vergrijpen die die we nu zwaar willen bestraffen, werden toen relatief milde straffen gegeven.

Daarna schetst hij hoe de criminaliteit zich van de veertiende tot de negentiende eeuw ontwikkelde en hoe dat samenhang met de sociaal-economische en culturele omstandigheden in verschillende gebieden en tijden

Na de pauze worden een aantal middeleeuwse vonnissen besproken, waaruit we een beeld krijgen hoe misdad en straf er in de praktijk uitzagen.

Voorwerpen raden op de Coopmarkt

In onze kraam op de Coopmarkt te Hei- en Boeicop, die werd gehouden op zaterdag 9 mei 2009, lagen drie voorwerpen waarvan men gratis de naam of functie kon raden. Als prijs was een ingelijste prent beschikbaar gesteld. Het bleek een moeilijke opgave te zijn, want er was niemand die alle drie voorwerpen wist thuis te brengen. Op de foto ziet u welke het waren. Nu hadden we natuurlijk de voorwerpen weer een volgend jaar kunnen gebruiken, maar we vonden het leuker om nu bekend te maken wat ze zijn en hoe ze genoemd worden.

Van boven naar beneden zijn dat:

1. Een suf. Deze werd aan het been van een paard vastgemaakt, waardoor hij niet zo gemakkelijk

liep en daardoor niet achter het vee aan kon gaan.

2. IJssporen of ijzers, die onder laarzen, klompen of schoenen werden gezet om uitglijden bij een

gladde weg of het ijs te voorkomen.

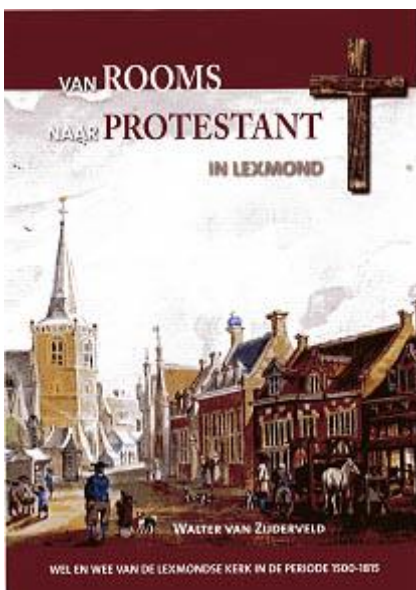
3. Tand van een molenwiel.

Het eerste voorwerp werd een aantal malen goed geraden en het tweede door bijna iedereen. Met het derde voorwerp wist niemand raad. Het leverde wel een paar opmerkelijke suggesties op, te weten:

- a. Spies voor in de kerktoren
- b. Handsteun voor vermoeide boer om laarzen uit te trekken.

Lof voor *Van rooms naar protestant in Lexmond (1500-1815)*

Het aantrekkelijke en rijk geïllustreerde boek heeft een warme ontvangst gehad. Het boek oogst alom lof en niet alleen om de aantrekkelijke vormgeving, maar vooral om de inhoud. Die gaat beslist niet over dogmatische verschillen, maar behandelt veel meer het kerkelijke leven in die tijd.. Behalve in De Vijfheerenlanden, werd ook in De Waarheidsvriend, het Reformatorisch Dagblad en het landelijke Geschiedenis Magazine van april 2009 aandacht aan het boek besteed. Hierin wordt in de recensierubriek *Lokale en regionale geschiedenis* van de gerecenseerde boeken bijna altijd alleen een korte inhoud gegeven zonder commentaar, maar bij de beschrijving van dit boek stond: *Een aardig voorbeeld van een stukje kerkgeschiedenis van een Zuid-Hollands dorp*. Dit is op te vatten als verkapte lof.

Op de Lexmondse jaarmarkt van zaterdag 29 augustus is het boek uiteraard te koop en kunt u het vrijblijvend inzien. Misschien is het voor u ook een idee om het aan iemand cadeau te geven.

Behalve op de markt is het boek ook verkrijgbaar bij De Beurs te Lexmond, boekhandel Niestadt te Vianen en bij W. van Zijderveld, Berkenlaan 7, Lexmond. Het kost € 19,90.

Jaarmarkt Lexmond

Op zaterdag 29 augustus 2009 wordt weer de jaarlijkse Lexmondse jaarmarkt gehouden. Kom eens kijken bij onze stand. De standhouders zijn altijd in voor een praatje! Wij hopen u daar aan onze stand te ontmoeten.

De Nieuwsbrief op de website van de vereniging

Bent u de Nieuwsbrief kwijt en wilt u toch iets weten wat daarin stond? Kijk dan op onze website [www. vhlhb.nl](http://www.vhlhb.nl) want daar is hij in opgenomen.

U kent onze website nog niet? Kijk dan op internet of vraag, indien u zelf geen computer hebt, aan anderen of zij die u eens willen laten zien. U zult er geen spijt van hebben! De afkorting vhlhb staat voor Vereniging Historisch Lexmond en Heien Boeicop.

Interessante onderwerpen

Opnieuw treft u deze maand weer een Lek en Huibert Kroniek aan met een gevarieerde inhoud. Misschien weet u ook een onderwerp waarover u het nodige weet en het leuk zou vinden dat hierover iets werd gepubliceerd. Schroom niet en neem dan contact op met de redacteur S. de Ridder, tel. 0347-342041 of met W. van Zijderveld, 0347-341666.

[terug](#)

Nieuwsbrief februari 2009

ALGEMENE LEDENVERGADERING

Woensdagavond 4 maart 2009

Aanvang 20.00 uur

Grote zaal van Dorpshuis Kortenhoeve te Lexmond

Na de pauze: De Dorpsstraat in de eerste helft van de 20 e eeuw met haar toenmalige bewoners

door T. Molenaar en H. de With

De agenda voor de Algemene Ledenvergadering ziet er als volgt uit:

1. Opening en Mededelingen
2. Notulen vorige Algemene Vergadering (bijgevoegd)
3. Jaarverslag secretaris 2008 (bijgevoegd)
4. Financieel jaarverslag 2008 en begroting 2009
5. Bevindingen kascontrolecommissie (H. Molenaar en Joh. de Vor)
6. Benoeming nieuw lid en reserve voor de Kascontrolecommissie

7. Bestuursverkiezing.

Volgens het rooster zijn mevr. J. den Besten en de heer S. de Ridder aftredend.
Beiden

hebben zich beschikbaar gesteld voor een nieuwe bestuursperiode. Het bestuur stelt voor

beiden te herbenoemen.

8. Vragen en discussie.

9. Sluiting

PAUZE

Na de pauze zullen onze leden T. Molenaar en H. de With u iets vertellen over *De Dorpsstraat in de eerste helft van de 20 e eeuw met haar toenmalige bewoners*. Beide heren hebben nog veel persoonsbeschrijvingen en anekdotes voor u in petto, die bij velen van u herinneringen zullen opwekken.

BOEK VAN ROOMS NAAR PROTESTANT IN LEXMOND (1500-1815)

Het eerste exemplaar van dit, door uw vereniging uitgegeven boek, werd op vrijdagavond 30 januari 2009 overhandigd aan ds. P. de Jager. Het boek oogst alom lof en het ziet er ook zeer aantrekkelijk uit. Op de bijeenkomst van 28 januari zijn ook de leden daarbij uitgenodigd en een enkeling heeft daarvan gebruik gemaakt. Het was een zeer geslaagde avond. Het Kontakt wilde niets over de overhandiging opnemen. Dat deed de Vijfheerenlanden van 5 februari wel. Hierin vindt u wel een foto met verslag. Het boek is verkrijgbaar bij De Beurs te Lexmond, boekhandel Niestadt te Vianen en bij W. van Zijderveld, Berkenlaan 7, Lexmond. Het kost € 19,90.

Voorjaarsexcursie Zaterdag 21 maart 2009

De besturen van de Vereniging Historisch Lexmond en Hei- en Boeicop en de Historische Vereniging Het Land van Brederode hebben de eer u uit te nodigen voor de voorjaarsexcursie naar

Gemaal Cruquius en Haarlem

Op de heenweg zullen we nog een tochtje naar en door de Bollenstreek maken en een blik werpen op Kasteel Teylingen.

Kasteel Teylingen te Sassenheim . Er bestaat een theorie, dat zowel Brederode als Teylingen bastaards waren van graaf Willem I (1203 – 1222). Het kasteel is een

ronde waterburcht. Van het slot is nu nog slechts een ruïne over, maar deze is goed geconsolideerd. Het bestaat uit een ringmuur en een donjon waarvan de ringmuur deel uitmaakt. Ze is gedeeltelijk door water omgeven.

De **Bollenstreek** is de streek waar veel van de Nederlandse bollenteelt plaatsvindt. De streek wordt vooral geroemd om de tulpen, en in mindere mate om de krokussen, narcissen en hyacinten. De Bollenstreek ontwikkelde zich tegen het eind van de 16e eeuw en in de 17e eeuw. Vooral de tulpenmanie (met zijn windhandel) speelde een belangrijke rol in de Nederlanden en in Vianen als vrijstad (bankroetiers).

Voormalig stoomgemaal De Cruquius uit 1849 is een industrieel monument van wereldformaat. Met twee andere stoomgemalen pompte het rond 1850 de Haarlemmermeer-polder droog. In 1912 werd de Cruquius reservegemaal, om tenslotte op 10 juni 1933 met een ceremoniële laatste pompslag buiten bedrijf te worden gesteld. Daarna stond de tijd voor de Cruquius stil. Op het nippertje ontsnapte dit unieke stoomgemaal aan de sloop, toen op 22 oktober 1934 de Stichting De Cruquius werd opgericht, die het gemaal onder zijn hoede nam en er een museum van maakte. Ook voor niet-technische personen een interessant object.

Haarlem en de St. -Bavokerk

Haarlem komt rond 900-950 voor het eerst als nederzetting in de bronnen voor. De naam Haarlem betekent vermoedelijk huis op hoge, met bossen begroeide zandgrond. De graven van Holland hadden er een versterkte woning. In 1245 kreeg Haarlem stadsrecht.

De hervormde Grote of St.-Bavokerk is een laat-gotische kruisbasiliek met slanke kruistoren. Middenbeuk en koor zijn gedekt door houten gewelven (16de eeuw). Veel van het meubilair dateert van voor de beeldenstorm: koorhek (1509-1517), koorbanken (1512), later beschilderd met familiewapens (o.a. van de Brederodes), koperen lezenaar met pelikaan (1499). De Bavo heeft een rijk versierd orgel van Christian Müller (1738).

Programma :

8.00 uur Vertrek per bus vanaf de Hervormde Kerk in Lexmond.

8.15 uur Vertrek vanaf het Evenemententerrein in Vianen en busrit.

9.30 uur Aanschouwen kasteel Teylingen.

Daarna Tocht door de Bollenstreek.

10.15 uur Koffie/thee drinken (2 kopjes) in theehuis bij Cruquius met appelgebak

11.00 uur Bezoek en rondleiding Cruquius stoomgemaal.

12.30 uur Lunch (soep, kroket, divers brood met beleg) in theehuis bij Cruquius gemaal

13.30 uur Busrit naar Haarlem.

13.45 uur Korte wandeling door Haarlem.

14.30 uur Bezoek middeleeuwse kerk Sint Bavo

15.30 uur Vrij passagieren in Haarlem.

16.45 uur Terugrit

Ca. 18.00 uur Aankomst in Vianen - Lexmond

De kosten voor deze excursie bedragen € 40,00 p.p. incl. 's-Morgens koffie/thee met gebak, de lunch, gidsen, entrees. Deelname staat open voor leden en niet-leden. De kosten voor deze excursie kunnen in de bus worden betaald

*Aanmelden voor deelname kan tot **uiterlijk vrijdag 7 maart 2009** bij:*

- *Martin Brand, Dominicushof 33, Vianen, liefst per e-mail brapat@casema.nl*
- *Janny den Besten, Kastanjelaan 27, Lexmond, tel. 0347 – 341533.*

BEAMER-LEZING: BOERENERVEN EN -TUINEN

Door Joke Karelse-de Jong

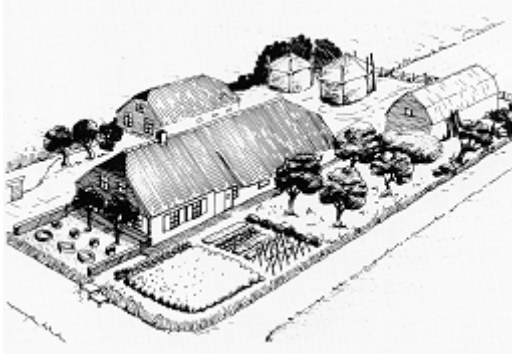
Donderdag 26 maart 2009

Internos te Hei- en Boeicop

Aanvang: 20.00 uur

Veel streekbewoners kennen ze nog wel: die oude, statige en soms wat pronkerige boerenerven. Ze staan de laatste jaren weer volop in de belangstelling. Dat is voor een deel te danken aan de inzet van de werkgroep Boerenerven van de stichting Boerderij en Erf. De Werkgroep heeft inmiddels al veel oude erven geïnterpreteerd.

Zo'n boerenerv in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden leek vaak een samenraapsel. Maar er was wel degelijk een logica in te ontdekken. Het voorste deel van het erf was vaak netjes en achteraan was het rommeliger. Veel boerderijen hadden aan de voorkant grindpaadjes. Op zaterdag werden die netjes aangeharkt, 'de biggels werden gekluiterd'. Soms was er aan de voorkant een tuintje met een buxushagen, soms in combinatie met een moestuin. Heel karakteristiek voor de boerenerven waren de zwart geteerde schuren en een wirwar van kleinere schuurtjes, die allemaal een logische plek hadden.

Veel historische boerderijen verliezen hun oorspronkelijke functie en worden gesloopt of al te ingrijpend verbouwd. Dat betekent een onherstelbaar verlies aan cultuurhistorische waarden en een ernstige verarming van het landschap. In de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden is er een toenemende aandacht voor het behoud van de historische en vaak monumentale boerderijen. In 2000 werd in opdracht van de stichting Boerderij en Erf een handboek geschreven, met veel suggesties en spelregels voor bewoners die hun boerderij willen restaureren en opknappen.

In de presentatie zullen vele onderdelen van het boerenerf aan bod komen, zijn er voorbeelden te zien en kunt u collages van de inventarisaties bekijken.